

Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg

Jaarverslag 2009

Programma van activiteiten 2010 en 2011

Het bestuur van de vereniging AWLV is sinds de algemene ledenvergadering van 25 maart 2009 als volgt samengesteld:

dhr. C.A. van der Brugge	voorzitter
dhr. mr R.L. Hirschel	secretaris
mevr. drs A.E. Oostdijk	penningmeester/coördinator public relations
mevr. ir T. Kiers	algemeen

I. ALGEMEEN

Het jaar 2009 is een jaar geworden dat wij maar snel moeten vergeten.

Na een normaal verlopen eerste kwartaal met eind maart traditiegetrouw de algemene ledenvergadering werden wij op zaterdagavond 25 april opgeschrikt door een telefoontje van de politie dat er brand was bij de werkruimte. Jeugdige vandalen in de leeftijd van 12 tot 15 jaar bleken in de onderdoorgang naast onze werkruimte met benzine letters te hebben geschreven om die vervolgens aan te steken. Daarbij heeft ook de resterende benzine vlam gevat en was er binnen de kortste keren een enorme vuurzee met vlammen die aan beide kanten langs de gevel omhoog kropen. Hoewel de brand dankzij ingrijpen van de brandweer alleen in de onderdoorgang en aan de buitenzijde van ons pand heeft gewoed was de schade binnen enorm. Alles zat onder een dikke laag roet, deuren waren geforceerd, de elektriciteit was uitgevallen en de stank was ondraaglijk. Gelukkig waren wij verzekerd en is er direct een salvagebedrijf aan de slag gegaan. De inboedel werd voor een groot deel afgevoerd om bij het bedrijf zelf te worden gereinigd. Weken is men aan de slag geweest om het roet te verwijderen en de brandlucht te minimaliseren. Daarna heeft een aannemer nieuwe elektrische leidingen aangebracht en een nieuw plafond. Deuren en ramen zijn vervangen, wanden zijn geschilderd met speciale verf. Al die weken was de werkruimte niet toegankelijk voor onze leden en heeft met name de vondstverwerking stilgestaan. Door een enorme inzet van een handvol leden is, zodra dat mogelijk was, de ruimte vervolgens weer omgetoverd tot een echte werkruimte.

Intussen was door een klein groepje voorzichtig begonnen met de determinatie van de vondsten van de opgraving Frekeweg uit april 2008. Dit met het oog op een bijdrage aan het in 2010 te verschijnen themanummer van het blad Westerheem over 50 jaar Vlaardingen-cultuur. De laatste maanden van 2009 hebben diverse mensen geassisteerd bij de verdere uitwerking van die vondsten.

Vanwege de nasleep van de brand heeft het bestuur veel tijd moeten besteden aan andere zaken dan archeologie. In kleine kring is er veelvuldig overleg gevoerd. Ook met de Vereniging van Eigenaren is regelmatig gesproken.

Vanwege de brand hebben wij dit jaar geen onderdak kunnen bieden aan de lezingen van de AWN-afdeling Den Haag en omstreken. Alleen de algemene ledenvergadering van die afdeling die de week voor de brand was, heeft in de werkruimte kunnen plaatsvinden.

Naast brandschade hadden wij dit verslagjaar ook te maken met ernstige waterschade en wel vanwege een lekkage op 17 augustus 2009 in de kelder van het servicecentrum in Leidschendam waar de vondsten van de voormalige Archeologische Werkgroep Leidschendam liggen opgeslagen.

Ook dit jaar zijn er diverse gelegenheden geweest waar de AWLV zich heeft kunnen presenteren. Zo hebben wij geparticipeerd in het overleg betreffende het project TOEN van de bibliotheek Leidschendam-Voorburg en een bijdrage geleverd aan de feestelijke opening met een informatiestand en via het geven van een lezing. Ook tijdens Open Monumentendag hebben wij weer traditiegetrouw een informatiestand bemand die dit jaar voor het Stadsmuseum was geplaatst. Het thema van die dag "Op de kaart" bood ons een goede gelegenheid om ons te presenteren.

Waar wij ook niet konden ontbreken, was tijdens de Vlietdagen die dit jaar in het teken stonden van de Romeinse Limes. Hoewel wij op beide gelegenheden dus niet konden ontbreken, hebben die activiteiten helaas niet geleid tot een aanwas van nieuwe leden.

Een van de leden heeft deel uitgemaakt van de projectgroep die de reizende tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" van de drie zogenaamde Pact van Duivenvoorde-gemeenten (Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar) heeft georganiseerd. Daarmee samenhangend hebben wij eind september een bijdrage geleverd aan de slotmanifestatie van die tentoonstelling in raadhuis de Paauw in Wassenaar.

Hiervoor noemde ik al de werkzaamheden voor de publicatie in Westerheem. Daarnaast is ook ijverig medewerking geleverd aan het verzoek van de Historische Vereniging Voorburg om een archeologie-nummer tot stand te brengen. Oorspronkelijk had dat nummer eind 2009 moeten verschijnen, doch dat moment is uitgesteld tot ergens in 2010.

Door het bestuur zijn traditiegetrouw in maart en september de veldwerkleidersbijeenkomsten die door de afdeling Den Haag en omstreken van de AWN worden georganiseerd, bijgewoond.

Ook is de zogenaamde Dag van het Romeinse aardewerk van de Radboud Universiteit in Nijmegen bezocht.

Het ledenaantal is ongeveer gelijk gebleven. Aan het eind van 2009 had de vereniging 67 leden en donateurs.

De stand van de AWLV in Park Vreugd en Rust tijdens de Vlietdagen 2009 (foto: Paul Baarslag)

II. DE ARCHEOLOGISCHE KERNACTIVITEITEN

1. Onderzoek en begeleiding in het veld

Helaas hebben er dit jaar door de werkgroep geen onderzoeken in het veld plaatsgevonden. Dit is een direct gevolg van de beperkte mogelijkheden die de werkgroep in het nieuwe archeologische bestel nog heeft om veldwerk te verrichten.

2. Vondstverwerking

Tijdens de werkavonden is tot de brand op 25 april gewerkt aan het materiaal van de opgraving bij boerderij Noortheij. Na 25 april heeft de vondstverwerking bijna vijf maanden stilgelegen.

Zodra de werkruimte weer enigszins als zodanig bruikbaar was, is samen met de oud-voorzitter van de Archeologische Werkgroep 's-GRAVENhage begonnen met de determinatie van het botmateriaal van de opgraving Frekeweg uit april 2008, dit met het oog op het schrijven van een artikel in het themanummer van het tijdschrift Westerheem van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland; dat speciale nummer zou in april 2010 verschijnen ter gelegenheid van 50 jaar Vlaardingen-cultuur. Vanwege de kosten is ervan afgezien om al het botmateriaal door een deskundige te laten onderzoeken om op die manier zoveel mogelijk relevante gegevens boven tafel te krijgen. Alleen enkele fragmenten die door ons waren herkend als mogelijk afkomstig van een schildpad, zijn door een deskundige die wij daarover hebben geraadpleegd, om niet nader bekeken.

Vervolgens is begonnen met het aardewerk van de Frekeweg. Het bleek mogelijk om uit de honderden scherven twee potten te reconstrueren. Beide potten zijn getekend en diverse vondsten zijn gefotografeerd. Eind 2009 was het grootste deel van het aardewerk van de Frekeweg uitgezocht en restte alleen nog het zoveel mogelijk aanvullen van de gereconstrueerde pot. Deze pot zal begin 2011 een prominente plaats krijgen als de reizende tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur het Stadsmuseum aandoet.

Bij de opgraving Frekeweg is er relatief weinig vuursteen gevonden. Drie fragmentjes zijn ter nadere determinatie aan een vuursteenspecialiste voorgelegd.

Vanwege de brand moesten alle vondstdozen uit de stellingen worden gehaald om te worden omgepakt. Dat heeft ons de gelegenheid gegeven om de vondsten daarna zo systematisch mogelijk op te bergen en zo een overzicht te krijgen welke vondsten naar het provinciaal bodemdepot kunnen worden afgestoten. Diverse dozen met vondsten van de opgraving bij boerderij Noortheij die nog moeten worden bekeken, zijn uit onze bergruimte tevoorschijn gekomen.

Op de werkavonden zijn zo'n 8-10 leden aanwezig.

III. VOORLICHTING EN EDUCATIE

1. Gegeven lezingen

Dit verslagjaar zijn de volgende lezingen gegeven.

- 4 april "Opgraving Frekeweg", een minilezing in het kader van de opening van TOEN in de bibliotheek in Voorburg door Robert Hirschel.
- 10 september "Archeologie in Leidschendam-Voorburg", een avondvullend programma in de bibliotheek in Voorburg door Robert Hirschel en Martin van Rijn.

2. Evenementen

- 4 april Opening Historisch Informatiepunt TOEN Leidschendam-Voorburg: stand in de bibliotheek in Voorburg.
- 6 juni Opening tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" in het Stads museum Leidschendam-Voorburg in Voorburg: presentatie symposiumbundel Forum Hadriani 2008. Tevens presentatie BAAC-rapport van de opgraving 2005.
- 12 september Open Monumentendag: stand in de Herenstraat in Voorburg.
- 19 september Vlietdagen: stand in het Romeinse tentenkamp in Park Vreugd en Rust in Voorburg.
- 18 oktober Afsluitingsdag tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" in Raadhuis De Paauw in Wassenaar: stand.

3. Tentoonstelling

Ten behoeve van de tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" die successievelijk in de drie Pactgemeenten Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar is gehouden zijn diverse voorwerpen uitgeleend.

4. Rondleidingen

- 10 oktober Twee rondleidingen over de tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" in Raadhuis De Paauw in Wassenaar door Joanneke Hees.
- 11 oktober Twee rondleidingen over de tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" in Raadhuis De Paauw in Wassenaar door Joanneke Hees.

5. Publicaties

Publicaties van de AWLV zelf

De Nieuwsbrief van de AWLV is dit jaar 3 keer uitgekomen. Mede dankzij verspreiding per e-mail wordt een doelgroep bereikt die aanzienlijk ruimer is dan alleen de leden van de AWLV. Het aantal elektronisch verzonden exemplaren bedraagt thans zo'n 155.

Publicaties over archeologie en archeologisch onderzoek met een relatie tot het werkterrein van de AWLV

De publicaties in de pers hadden dit jaar vooral betrekking op de opening van het Historisch informatiepunt TOEN in de bibliotheek in Voorburg, op de tentoonstelling "Archeologie krijgt een gezicht" in de drie Pactgemeenten, op de Limesmaand, op de Vlietdagen met het thema Romeinen in Zuid-Holland en op de opgraving van een deel van het Kanaal van Corbulo op het Damplein in Leidschendam.

Bij de voorbereiding van diverse van deze evenementen is de AWLV betrokken geweest en ook is regelmatig een actieve bijdrage geleverd. Dat heeft lang niet altijd tot een vermelding in de pers geleid. In bijgaand overzicht treft u een ruime selectie van artikelen aan die aan deze archeologisch getinte activiteiten waren gewijd.

a. Krantenartikelen

13 februari	Leids Nieuwsblad: <i>Pact van Duivenvoorde: behoud van Duin, Horst en Weide. Gemeenten beschermen gezamenlijk bodemschatten.</i>
19 februari	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Bodemschatten.</i>
19 februari	Het Krantje: <i>Pactgemeenten beschermen bodemschatten.</i>
26 maart	Het Krantje: <i>Feestelijke opening historisch informatiepunt.</i>
9 april	Het Krantje: <i>Historisch informatiepunt geopend.</i>
9 april	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Koninklijk bezoek.</i>
10 april	Haags Nieuwsblad: <i>Toen Leidschendam-Voorburg: een historisch informatiepunt.</i>
16 april	Groot Voorschoten: <i>Kars, Gera, Trude. Tentoonstelling 'Archeologie krijgt een gezicht'.</i>
23 april	Het Krantje: <i>Tevens opening "kabinet". Presentatie eigen canon Leidschendam-Voorburg.</i>
29 april	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Canon. Alles over de geschiedenis.</i>
29 april	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Brand speelterrein.</i>
30 april	Het Krantje: <i>Lokale geschiedenis op schrift gesteld.</i>
30 april	Het Krantje: <i>Archeologie krijgt een gezicht.</i>
30 april	Het Krantje: <i>Brand op speelterrein.</i>
6 mei	www.voorburginsite.nl : <i>Zorgen om branden.</i>
7 mei	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Brand. Bewoners voelen zich niet veilig.</i>
7 mei	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Archeologie krijgt een gezicht.</i>
14 mei	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Lezing over de Romeinen in Bieb.</i>
14 mei	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeins eten in bibliotheek.</i>
14 mei	Het Krantje: <i>Romeins eten in bibliotheek.</i>
21 mei	Het Krantje: <i>Brandstichters aangehouden.</i>
4 juni	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Archeologie krijgt een gezicht (poster).</i>
4 juni	Het Krantje: <i>Archeologische vondsten tijdelijk terug.</i>
4 juni	Het Krantje: <i>Romeinen terug in Leidschendam-Voorburg.</i>
5 juni	Kleine Posthoorn: <i>Romeinen zijn terug.</i>
11 juni	www.geschiedenis.nl : <i>Archeologie krijgt een gezicht.</i>
11 juni	Het Krantje: <i>Romeinen veroveren de Herenstraat.</i>
11 juni	Het Krantje: <i>Romeinen in bus naar Leidschendam.</i>
11 juni	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinenbus naar bieb.</i>
18 juni	Het Krantje: <i>Knutselen in Romeinse kamer.</i>
18 juni	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Archeologische vondsten tijdelijk terug in gemeente.</i>
25 juni	Het Krantje: <i>Bus Romeinen bij bieb.</i>
25 juni	Het Krantje: <i>Romeinse tijd in Stadsmuseum.</i>
2 juli	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Knalfeest aan de Vliet.</i>
2 juli	Het Krantje: <i>Programma vastgesteld. Jan Smit en Belle Perez op Vlietdagen.</i>
9 juli	Het Krantje: <i>Romeinse kamer ingewijd.</i>
24 juli	Leids Nieuwsblad: <i>'Archeologie krijgt een gezicht' in het Historisch Museum.</i>
24 juli	Leids Nieuwsblad: <i>Archeologische vondsten in Historisch Museum.</i>
29 juli	Witte Weekblad: <i>Rondreizende tentoonstelling. Archeologie krijgt een gezicht.</i>
30 juli	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Vlietdagen Leidschendam-Voorburg.</i>
13 augustus	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeins feestje.</i>
19 augustus	Leids Nieuwsblad: <i>'Het archeologisch erfgoed van de Duivenvoorde-corridor'.</i>
23 augustus	Het op Zondag: <i>Lezing Duivenvoorde.</i>
27 augustus	Het Krantje: <i>Bibliotheek viert 90-jarig bestaan.</i>
3 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Historische lezingen onderdeel van jubileum programma.</i>
3 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Waterspektakel.</i>
3 september	Het Krantje: <i>Bibliotheek Leidschendam-Voorburg 90, 1919-2009.</i>
3 september	Het Krantje: <i>Directeur Annelies Stumpel van de 90-jarige bibliotheek: "Boeken hebben nog altijd toekomst".</i>
10 september	Het Krantje: <i>Girls wanna have fun, Jan Smit en Belle Perez grootste trekkers. Vlietdagen in kader van Romeinen.</i>
10 september	Het Krantje: <i>Activiteiten 90 jaar bibliotheek.</i>
10 september	Het Krantje: <i>Brugbedieningscentrale bekijken tijdens Vlietdagen.</i>
17 september	Het Krantje: <i>Gemeente viert Vlietdagen.</i>

17 september	Het Krantje: <i>Bibliotheek vierde 90^e verjaardag.</i>
17 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Weekend vol feest.</i>
18 september	Haags Nieuwsblad: <i>“Integratie tussen kernen Leidschendam en Voorburg”. Vlietdagen: met Romeinen en sterrenkoks over de Vliet.</i>
24 september	Het Krantje: <i>Foto-impressie van de Vlietdagen.</i>
24 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Succesvolle Vlietdagen.</i>
24 september	Het Krantje: <i>Kanaal van Corbulo op Damplein.</i>
24 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeins kanaal gevonden.</i>
25 september	Haags Nieuwsblad: <i>Ontbrekend deel gevonden onder Damplein. Corbulokanaal steeds completer.</i>
25 september	Haags Nieuwsblad: <i>Vlietdagen spetterend succes.</i>
1 oktober	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Werkzaamheden Damplein.</i>
13 oktober	De Telegraaf: <i>Ademloos over Kars.</i>
15 oktober	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Feestelijke afsluiting van tentoonstelling archeologie.</i>
21 oktober	De Wassaarder: <i>Archeologische middag in De Paauw richt pijlen nadrukkelijk op de jeugd.</i>
11 november	Leids Nieuwsblad: <i>Archeologie krijgt een gezicht.</i>
12 november	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Romeinse geschiedenis.</i>
18 november	Algemeen Dagblad/Haagsche Courant: <i>Romeinse geschiedenis in Forum Hadriani.</i>
19 november	Het Krantje: <i>Romeinse geschiedenis beleven in Forum Hadriani.</i>

b. Overige publicaties

- AAC/Projectenbureau, “De munten uit Voorburg - Nieuw Hadriani”, *Kwadrant* 27/1, 2009, 26-27.
- J. Coenraads, “AWLV-nieuwsbrief nr. 24, februari 2009 (Afd. 7 - Den Haag e.o./AW Leidschendam-Voorburg)”, *Westerheem* 58/2, 2009, 89.
- J. Coenraads, “AWLV-Nieuwsbrief nr. 25 (Afd. 7 - Den Haag e.o./AW Leidschendam-Voorburg)”, *Westerheem* 58/5, 2009, 233.
- J. Coenraads, “Kwadrant nr. 1, 2009 (Afd. 7- Den Haag e.o.)”, *Westerheem* 58/4, 2009, 184.
- Gemeente Leidschendam-Voorburg, “Archeologische vondsten tijdelijk terug”, *Kwadrant* 27/2, 2009, 8-9.
- J. Hees, “Tentoonstelling Pact van Duivenvoorde”, *Kwadrant* 27/1, 2009, 20.
- J. Hees, “Presentatie BAAC-rapport Forum Hadriani-opgraving”, *Kwadrant* 27/2, 2009, 9-10.
- R.L. Hirschel, “Een nieuwe kijk op een oude vondst”, *Kwadrant* 27/1, 2009, 20-23.
- R.L. Hirschel, “Brand”, *Kwadrant* 27/2, 2009, 8.
- R.L. Hirschel, “Naschrift bij "Een nieuwe kijk op een oude vondst" (AWLV-Nieuwsbrief - februari 2009, nr. 24)”, *Kwadrant* 27/2, 2009, 10.
- R.L. Hirschel en J. Hees, “Symposiumbundel”, *Kwadrant* 27/2, 2009, 9.
- W. van Horssen, “Mercurius en Neptunus van het Damplein”, *Kwadrant* 27/1, 2009, 30-36.
- A. Kropff, “Forum Hadriani. Een aanzet tot urbanisatie?”, *Westerheem* 58/3, 2009, 98-111.

IV. PROGRAMMA VAN ACTIVITEITEN IN 2010 - 2011

Voor de periode 2010 – 2011 zal het accent liggen op de volgende activiteiten.

- a. Diverse lustrumactiviteiten, zoals een excursie naar het Allard Piersonmuseum, het uitbrengen van een jubileum Nieuwsbrief en het organiseren van de archeologische dag voor de afdeling Den Haag en omstreken van de AWN waar de AWLV deel van uit maakt.
- b. Het doen van waarnemingen en het uitvoeren van kleinschalige archeologische onderzoeken op terreinen die door het bevoegde gezag zijn vrijgegeven. Dankzij in het verleden opgebouwde contacten zal en kan waar nodig worden samengewerkt met beroepsmatig werkzame archeologen zowel bij eigen projecten als bij projecten van derden.
- c. De AWLV zal actief blijven bijdragen aan het historisch informatiepunt TOEN onder meer in de diverse werkgroepen die zijn ingesteld.
- d. In september 2010 wordt in het kader van het provinciaal themajaar over historische vaarwegen in het Stadsmuseum een tentoonstelling over het Kanaal van Corbulo georganiseerd. De AWLV levert daarvoor knowhow en vondsten.
- e. Er wordt een bijdrage geleverd aan de reizende tentoonstelling over 50 jaar Vlaardingen-cultuur die in februari 2011 zal worden geopend in het Stadsmuseum. Deze bijdrage bestaat uit het laten restaureren van een van de potten die in 2008 is gevonden aan de Frekeweg en uit het uitlenen van andere vondsten van die opgraving en van vondsten die in de jaren zestig van de vorige eeuw zijn gedaan bij de bouw van het Diaconessenhuis.
- f. De plannen om een eigen website op te zetten hebben door de brand vertraging opgelopen. De ambitie blijft bestaan.
- g. In 2010 zullen drie publicaties verschijnen waaraan door leden van de AWLV is bijgedragen. In april is een speciale uitgave verschenen van het landelijke tijdschrift voor amateurarcheologen Westerheem, dat over de Vlaardingen-cultuur gaat. Daarin wordt het verhaal verteld van de ontdekking en opgraving van een dumpsite van die cultuur aan de Frekeweg in Leidschendam. Begin september komt een dik nummer uit van Historisch Voorburg, een publicatie van de Historische Vereniging Voorburg, dat geheel aan 25 jaar archeologie in Voorburg (en voor een klein deel in Leidschendam) is gewijd. Tot slot verschijnt aan het eind van het jaar een publicatie over het Kanaal van Corbulo. Onze voormalige veldwerkleider Wilco de Jonge is daarvan de initiator en een van de schrijvers.
- h. Er zal een plan worden ontwikkeld voor een stadsbaken over de prehistorie in de wijk Prinsenhof in Leidschendam.
- i. Er zal een bijdrage worden geleverd aan Open Monumentendag die in 2010 in het teken staat van het thema “De smaak van de negentiende eeuw”. Ook aan de Vlietdagen zal zo mogelijk een bijdrage worden geleverd.
- j. Het overdragen van vondsten aan de provincie met inbegrip van de documentatie. Dit project heeft eveneens veel vertraging opgelopen door de brand.